

Aleg. 144.

Sprawozdanie

Komisji administracyjnej, w sprawie urządzenia krajowej osady poprawczej dla nieletnich wychowañców, i krajowego Zakładu przymusowej pracy i poprawy dla dorosłych mężczyzn, przedłożony Sprawozdaniem Wydziału krajowego z dnia 21. Itstopada 1893. L. W. 29526|93.

Wysoki Sejmie !

Wydział krajowy odnośnie do uchwał Wysokiego Sejmu z roku 1890. i 1892., zabrał się z pochwały godną energją zebraniem potrzebnych materyałów, dążących do wprowadzenia w życie w kraju naszym zakładów pracy przymusowej i poprawczych, które od lat 20-tu, bo od roku 1874. licznemi petycyami, a następnie w roku 1883. wnioskiem Merunowicza do Wysokiego Sejmu wniesionym, były żądane.

W roku bieżącym, podane zostały w tym kierunku trzy petycye a to; do L. s. 115 od gminy król. stołecz. miasta Lwowa, — do L. s. 262 od Rady stołecz. król. miasta Krakowa, — i do L. s. 302 od Dyrekcyi galicyjskiego stowarzyszenia opieki nad uwolnionymi więźniami we Lwowie — o pomieszczenie zakładów, w pobliżu tych miast, i o szybsze wprowadzenie ich w życie. Dochodzenia w różnych kierunkach, bądź to za pomocą zwoływanej ankiety bądź też pisemnych sprawozdań przeprowadzone, umożliwiły Wydziałowi krajowemu złożenie nader wyczerpującego sprawozdania, z dnia 3-go maja 1893. roku, w którym też były podane konkretne wnioski dążące:

I. do zakupna na rzecz kraju odpowiedniego majątku dla zaprowadzenia tamże osady rolniczo-poprawczej dla 150-u nieletnich chłopców.

II. następnie do sporządzenia planów i kosztorysów, wzniesić się mających budynków.

III. do przeprowadzenia rokowań z c. k. Rządem, co do wysokości przyczynienia się Skarbu państwa, do kosztów założenia zakładu w myśl ustawy państwowej z dnia 24-go maja 1885 D. p. p. 1. 90.

Sprawozdanie to na poprzedniej sesyi Wysokiego Sejmu, niezalatwione, Wydział krajowy obecnie ponownie przedłożył, z tą jednakowoż stanowczą odmianą, iż wnosi na zakupno dwóch majątków, a to jednego w środkowej części kraju dla osady rolniczo-poprawczej dla 150-u nieletnich chłopców, drugiego zaś większego we wschodniej części kraju, dla zakładu pracy przymusowej dla 300-u starszych skazañców;

a-powtóre wnosi Wydział krajowy, na użycie dla pokrycia wydatków oprócz funduszu policyi krajowej, ewentualnie funduszu krajowego.

Komisya administracyjna, jakkolwiek w zasadzie uznaje potrzebę zaprowadzenia w kraju naszym oprócz osady rolniczo-poprawczej dla nieletnich chłopców, także dwóch przynajmniej zakładów pracy przymusowej dla starszych skazańców, z uwagi, iż Wysoki Sejm w uchwale swojej z d. 21. listopada 1890. wyraźnie zastrzegł, iż najsamprzód wprowadzony ma być w życie zakład, względnie kolonia rolniczo-poprawcza dla nieletnich chłopców, — iż Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, wyszukanie odpowiedniego obszaru, dla takiego zakładu pececił, — dalej z uwagi, iż obecny stan finansów krajowych, pomimo znacznego polepszenia, przez zeszłoroczną konwersyę długów indemnizacyjnych, jeszcze w obecnym roku nie jest w stanie, z fundusów krajowych ponosić na cel założenia zakładów pracy przymusowej dla starszych skazańców, wydatku w najlepszym razie przynajmniej 300.000 zł. wynoszącego, — dalej z uwagi, że przez zaprowadzenie poprzednie zakładu rolniczo-poprawczego dla nieletnich skazańców, przekonamy się dowodnie, o ile zakład, na tych zasadach oparty, przyniesie korzyści dla umoralnienia jednostek w zakładzie umieszczonych, — wreszcie z uwagi, że dotychczas nie zostały przez Wydział krajowy rozpoczęte kroki, co do procentowego udziału Skarbu państwa w kosztach założenia domów pracy przymusowej według treści ustawy z dnia 24-go maja 1885. L. 90. nie uważa za stosowne już obecnie zalecać Wysokiemu Sejmowi, zakupno dwóch majątków, podczas gdy stanowczo jest za kupnem jednego odpowiedniego majątku, na urządzenie kolonii rolniczo-poprawczej dla 150-u małoletnich chłopców.

Również komisya administracyjna, nie będzie doradzać Wysokiemu Sejmowi, użycia już w tym roku, jakiejkolwiek części funduszu krajowego, na urządzenie domów poprawy i pracy przymusowej, gdyż przeznaczony w pierwszej linii, na ten cel fundusz samostny policyi krajowej, już w zupełności zwrócony, a według preliminarza na rok 1894., wynoszący w efektach 135.500 zł. — uznajemy na podstawie danych w sprawozdaniu Wydziału krajowego przytoczonych, za dostateczny — nie tylko na zakupno, ale przy zapewnionej, z ustawy z dnia 24-go maja 1885. pomocy rządowej także na urządzenie a względnie na pokrycie kosztów utrzymania i administracyi rzeczzonego zakładu.

Oprócz powyższych uwag pozwalamy sobie jeszcze przytoczyć, iż:

1. Przy zakładaniu domów względnie kolonii rolniczo poprawczych i pracy przymusowej, nie tylko kraj ale i administracya całego państwa, ma co najmniej, równomierny interes, aby tą drogą dążyć do umoralnienia podupadłych jednostek, z czego wynika, że i przyczynianie się skarbu państwa, do kosztów założenia takich zakładów, już też co najmniej równomiernie rozdzielone być powinno. A gdy c. k. Rząd, w Austrii w kraju daleko bogatszym, przy założeniu zakładu pracy przymusowej w Korneuburgu, przyczynił się do kosztów ilością 370.000 zł. czyli 53-ma procentami ogólnych wydatków, możemy słusznie wymagać, aby i dla naszego kraju jeżeli nie większa, to przynajmniej nie mniejsza procentowo pomoc ze skarbu państwa była wymierzona.

2. Komisya administracyjna zauważa, że nie odpowiednie byłyby nadmierne wydatki na okazałe budowy przy zaprowadzeniu, tak osady rolniczo-poprawczej dla nieletnich chłopców, jak i domów pracy przymusowej dla starszych skazańców, i w tym względzie zaleca jak najdalszej idące oszczędności; tem bardziej ile że Wysoki Sejm już uznał w zasadzie, że nie system koszarowy, i umieszczanie zakładów po miastach, ale system rolniczo rodzinny, jest dla ludności naszego kraju, dla jej sposobu życia i stopnia wykształcenia bardziej wskazany, że nadto domy poprawy i pracy przymusowej w innych krajach Monarchii Austryackiej, dla naszych stosunków są nie odpowiednie, i byłyby może tak poszukiwane przez niepoprawnych skazańców, jak obecnie, szczególnie w czasie zimowym nasze domy karne, dające ciepły i bezroboczy prawie przytułek, znacznej liczbie obecnych przestępców.

Skazaniec młodociany, a nawet i starszy, jeżeli domy poprawy i pracy przymusowej, mają wyjść na ich pożytek, i na pożytek ogółu, przez przywrócenie społeczeństwu, jednostek umoralnionych, nie powinni w tych zakładach używać wygód, do jakich przyszło ich życie i stosunki społeczne i majątkowe, zwyczajnym trybem nie doprowadzą.

Nie jest tu jeszcze na czacie zastanawiać się nad szczegółami pomieszczenia i utrzymania, podziału pracy fizycznej i środków moralno religijnych, dla młodocianych i starszych skazańców używać się mających, tu wystarczy oznaczyć jedynie zasadniczo, że w domach poprawy i pracy przymusowej, powinna być środkiem do poprawy, ciągła i do sił jednostek zastosowana praca, i różżawne religijno-moralne wykłady obok nauk przyrodniczych, tudzież zajęć rękodzielniczych, do pojęcia i stanu jednostek zastosowanych.

W tym kierunku zwrócić należy uwagę na następującą okoliczność:

W połowie tego wieku Don Bosco w Turynie wytworzył odrębną szkołę wpływania na zaniebanych chłopców. Zdumiewające rezultaty jakie otrzymał, zwracają na siebie uwagę w całym świecie.

W zakładach Salesiańskich w Turynie, wychowuje się według tej metody, przeszło stu polaków, którzy rozejdą się po kolonjach i domach Salesiańskich.

Komisya ma nadzieje że pośród polaków Salesianów, znaleźlibyśmy najlepszych kierowników kolonii rolniczo poprawczej, i wyraża nadzieje, że Wydział krajowy, zniesie się z X. Markiewiczem i innemi Salesianami i w danym wypadku przygotuje wnioski w sprawie powołania Salesianów polaków, do objęcia kierownictwa; a w każdym razie zbada szczegółowo system Salesiański dla zaniebanych chłopców X. Markiewicza.

3. Zauważa Komisya administracyjna dalej, że dołączone przez Wydział krajowy do sprawozdania.

a) Statut krajowej osady poprawczej dla nieletnich chłopców;

b) Regulamin domowy dla nieletnich wychowañców osady poprawczej;

Są operatami bardzo skrzętnie i szczegółowo opracowanemi, że w razie wprowadzenia w życie zakładu, powinny być w całości przyjęte, tembardziej ileże operata przedłożone mają za podstawę statuta i regulamina zakładów w Austrii już istniejących, i odpowiadają postanowieniom ustawy z dnia 24. maja 1885. i zastrzeżeniom tamże co do nadzoru rządowego zamieszczonym.

Według ustawy dopiero powołanej ustęp drugi §. 11. statuta i regulaminy, czyli porządki domowe zakładów pracy przymusowej podlegają zatwierdzeniu Rządu. Gdy szczegóły niektóre w przedłożonym statucie i regulaminie, mogłyby dać powód, do odmiennych zapatrywań, ze strony c. k. Rządu, uważamy za stosowne, polecić Wydziałowi krajowemu, aby tak statut jak i Regulamin dla osady rolniczo poprawczej dla nieletnich chłopców, po uprzednim porozumieniu się z c. k. Namiestnictwem, Sejmowi ponownie przedłożył.

4. Co do miejsca w którym osada rolniczo poprawcza dla nieletnich chłopców, ma być pomieszczoną, zauważyć musi Komisya administracyjna, że Wydział krajowy, uzbierał liczną wiązaną ofert gotowych do kupna majątków i takowe Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu z dnia 18. marca 1892. L. W. 52864/91 przedłożył. Komisya uznaje słuszność uzasadnienia w obecnym sprawozdaniu Wydziału krajowego zamieszczonego, iż „nabywania na rzecz kraju majątków, na urządzenie w mowie będących zakładów, nie da się w inny sposób wykonać, jak przez udzielenie Wydziałowi krajowemu ogólnej dyrektywy i umocowania do zakupna, albowiem ofiarujący na sprzedaż majątki swoje, nie mogą pod tym względem oczekiwać, na odnośne uchwały Wysokiego Sejmu, już choćby tylko z tego powodu, iż w czasie między wniesieniem oferty a jej przyjęciem przez Wysoki Sejm, bardzo znaczne zmiany miejscowych stosunków tudzież ceny kupna ofiarowanych majątków, zajść mogą“.

Wszelako gdy ostateczne wprowadzenie w życie zakładu poprawczego dla nieletnich chłopców, według treści ustawy z r. 1885, podlega także rozpatrzeniu c. k. Rządu, zaś ze strony kraju zawisłem będzie od Wysokości przyznanej pomocy ze Skarbu państwa; przeto pozwalając zakupno majątku, potrzebnego na zakład, musi zastrzedz sobie Sejm, ostateczne zatwierdzenie kupna, i z tego powodu Komisya administracyjna, co do zakupna majątku dla osady rolniczo poprawczej dla nieletnich chłopców, postawi odpowiedny wniosek, pod uchwałą Wysokiego Sejmu.

5. Co do kosztów utrzymania zakładu dla nieletnich chłopców, przedstawia sprawozdanie Wydziału krajowego wyniki zebrane, nietylko z zarządu podobnego zakładu w Studzieńcu w Królestwie polskim, ale także z zakładów poprawczych i pracy przymusowej w innych krajach Cesarstwa Austriackiego, mianowicie w Korneuburgu, w Eggenburgu i w Bernie; wszelako wykazane w tych zakładach koszta utrzymania, nie mogą być dla naszego zakładu miarodajne, gdyż już założenie samo na innych opiera się podstawach.

Podczas gdy zakłady w Austrii urządzone są po miastach z systemem koszarowym, i ograniczone na dochód z pracy wyrobów rękodzielniczych przez załogę zakładu wytworzonych, tudzież gdy najbardziej do naszego zakładu, zbliżony zakład w Studzieńcu, tylko niedostateczny posiada obszar gruntu do wyżywienia korygiendów małoletnich, u nas podług powziętej uchwały Wysokiego Sejmu, wyposażonym ma być zakład rolniczo poprawczy dla nieletnich chłopców w dostateczną ilość gruntu ornego, z potrzebnym do gospodarstwa obszarem łąk, przezco będzie w możności, dostarczyć produktów do zupełnego wyżywienia całej osady rolniczo poprawczej, jeżeli tylko zarząd będzie sprężyscie, uczciwie i oszczędnie prowadzonym.

W każdym razie rubryka na szupaśnictwo, w naszym budżecie krajowym w ilości 25.000 zł. preliminowana, gdyby nawet jakie dodatki na utrzymanie osady rolniczo poprawczej dla nieletnich chłopców były potrzebne, na pokrycie takowych, aż nadto będzie dostateczną.

Dopiero po zakupnie potrzebnego obszaru, po wystawieniu koniecznych, lub przysposobieniu istniejących budynków, będzie Wydział krajowy w możności obliczyć z całą dokładnością ilość potrzebnego kapitału, na stopniowe wprowadzenie rentownego gospodarstwa i co za tem idzie obliczyć koszta na utrzymanie korygiendów małoletnich wymagane.

Na tych wywodach, komisya administracyjna przedstawia po części zgodnie z Wydziałem krajowym, pod uchwałą wysokiego Sejmu, następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem, postanawia, z funduszu samoistnego policji krajowej, urządzić w kraju po myśli ustawy z dnia 24-go maja 1885. Nr. 90. D. u. p. osadę rolniczo-poprawczą dla 150-u nieletnich chłopców.

2. Sejm, w celu wprowadzenia w życie tego zakładu, upoważnia Wydział krajowy, do zakupna na rzecz kraju, pod jak najkorzystniejszymi warunkami, majątku ziemskiego lub obszaru, położonego w środkowej części Galicyi, z tem wyraźnem zastrzeżeniem, iż ważność kontraktu kupna, zawisła od zatwierdzenia Sejmu.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby sporządził:

a) plany i kosztorysy niezbędnie wznieść się mających budynków, lub przeistoczenia istniejących, z wszelką możliwą oszczędnością.

b) kosztorysy na wewnętrzne urządzenie zakładu.

c) kosztorysy do stopniowego podniesienia gospodarstwa rolnego i przemysłu gospodarskiego, wraz z urządzeniem warsztatów rzemieślniczych.

d) projekt etatu, dla przyszłej administracji zakładu, wraz z preliminarzem budżetu, nareszcie.

e) Statut i regulamin czyli porządek domowy dla krajowej osady rolniczo-poprawczej, dla nieletnich chłopców, opracowany w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w myśl §. 2-go Ustawy z dnia 24-go maja 1885. L. 90. D. u. p. przeprowadził z c. k. Rządem, rokowania względem przyczynienia się Skarbu państwa, w możliwie wysokim stosunku procentowym, do kosztów założenia zakładu.

5. Wyniki rokowań z c. k. Rządem, wymienione w punkcie 3. plany, kosztorysy, projektu, statut i regulamin, tudzież sprawozdanie z wykonanych w tym przedmiocie czynności, przedłoży Wydział krajowy Sejmowi, na przyszłej sesji.

6. Wniesioną do L. 551 przez Jakóba Bleichera petycję, a względnie ofertę, co do sprzedaży majątku Orlinek ad Duńkowice, na urządzenie kolonii poprawczej dla nieletnich chłopców, odstępuje Sejm Wydziałowi krajowemu, do urzędowania.

7. Powyższemi uchwałami zostały także załatwione petycje na początku sprawozdania nadmienione, mianowicie L. 115. petycja stoł. król. miasta Lwowa, — L. 262. petycja Rady stoł. król. miasta Krakowa, — i L. 302. petycja Dyrekcyi galic. stowarzyszenia opieki nad uwolnionymi więźniami.

Lwów dnia 29. stycznia 1893.

Przewodniczący
Koziebrodzki.

Sprawozdawca:
Zbyszewski.

